

Председник Србије Борис Тадић дочекао је екипу новинара "Времена" гологлав, али симболички речено, он је човек са неколико шешира. Као председник Републике, представља Србију у земљи и иностранству и председава Саветом за националну безбедност, а као шеф Демократске странке у позицији је да са коалиционим партнерима формулише политику не само на републичком него и на локалном нивоу тамо где ДС учествује у власти. Док су нас у понедељак од тропске врелине у згради Председништва штитили дебели зидови, с друге стране Пионирског парка, у Скупштини града се водила битка за власт у Београду (опозиција је напустила заседање пре верификације мандата). Тадић каже да је уверен да ће структура која тренутно управља Републиком на крају бити преликана и на градском нивоу. " Београд је за Србију оно што је срце за организам – оно може да подстакне све друге органе да боље раде, али и да заустави цео систем. Због тога је веома важно да Град и Република функционишу као целина." Чак ни Тадић, међутим, није могао да предвиди да ли ће се нова београдска влада формирати договором са социјалистима и либералима, или ће се ићи на нове изборе. "Има још мало времена да се постигне договор", каже. "Видећемо шта ће бити."

"ВРЕМЕ": Први пут након више година Демократска странка је у ситуацију да води и спољну и унутрашњу политику Србије. Шта ће се у односу на досадашњу политику мењати, а шта ће остати исто?

БОРИС ТАДИЋ: Рекао бих да се то не дешава први пут након више година, већ можда први пут у историји да Демократска странка формулише и спољну и унутрашњу политику земље. Захваљујући пре свега изборним резултатима, добили смо ову јединствену прилику, и одговорност је више него јасна. Ипак, мени је важно да буде примећено да је ДС управо након највеће изборне победе на нека кључна места у Србији довео људе који нису чланови странке: на место премијера, министра правде, министра финансија, вера... То је демократски искорак који није уобичајен у нашој политичкој пракси, а учињен је зато што сматрам да и они грађани који нису партијски ангажовани имају право на своје представнике у власти. Сем тога, да бисмо решили врло конкретне проблеме са којима се Србија суочава, потребни су нам професионалци и стручњаци који не морају нужно бити партијски функционери. Ипак, то ни у ком случају не ослобађа ДС од одговорности, јер су грађани гласали пре свега за нашу политику и за наше кандидате.

Постојаће неки елементи континуитета у односу на досадашњу политику, али неке ствари ће морати да се мењају. Нове околности намећу нове изазове, тако да ни питање европске интеграције ни проблем Косова не можемо да решавамо на исти начин као после 5. октобра, јер се много тога у међувремену променило. На пример, не можемо ући у Европску унију са инфлацијом од петнаест процената. На крају крајева, ни путеве не можемо да градимо као до сада, јер у протеклих седам година није завршен ниједан од европских коридора који пролазе кроз нашу земљу.

Ми, дакле, одговарамо грађанима и за спољну и за унутрашњу политику у наредном периоду, а те две политике морају бити интегрисане. Да бисмо постигли наш спољнополитички циљ – а то је чланство у Европској унији – ми морамо да потпуно изменимо структуру ове државе и то набоље: морамо да уведемо нов стил рада, да реформишемо администрацију, усвојимо нове законе, да изградимо нову инфраструктуру и један нови социјални поредак који личи на европске... Све то не да није лако, него представља највећи реформски напор са којим се Србија суочава у последњих сто година, а све морамо да урадимо у веома кратком року.

Још пре него што је Влада формирана чуле су се критике да на мала врата уводите председнички систем и да је оволика концентрација власти у рукама једног човека опасна за демократију.

Постоје многе државе које имају председнички систем, као што су, на пример, САД, Француска, Русија, да поменем само неке. У тим земљама постоје демократски механизми који омогућавају контролу власти и спречавају злоупотребе кроз деловање опозиције, медија итд. Кад је реч о Србији, ми смо имали изборе који су путем демократског процеса редефинисали власт. Овде нико није дошао до власти узурпацијом и насиљем, већ уз пуно поштовање демократске процедуре. Наш политички систем је такав да омогућава два пола власти, и ми смо ту ситуацију имали током периода кохабитације, само се испоставило да су се та два пола међусобно саплитала уместо да један другог контролишу на добробит свих. Сада и председник и премијер деле исту политичку визију, али то је демократски. Кад је о мени лично реч, увиђам да је моја одговорност кудикамо већа него до сада, јер више не могу да кажем да ми смета овај или онај политичар или странка, или да нисам успео да обезбедим сагласност за неку идеју.

Други део одговора је да ја дефинитивно не спадам у људе који су склони да злоупотребљавају власт. Напротив, увек сам пружао жесток отпор како онима који то чине тако и онима који су то чинили у прошлости. И коначно, сви ће имати прилику да

контролишу ову власт, кроз контролне функције опозиције и јавности, које ће несметано наставити да делују. Квалитет ове власти, и владе и мене као председника, пре свега ће се мерити према резултатима, који ће бити мерљиви из дана у дан, из месеца у месец и из године у годину. На крају ће народ, баш као и на прошлим изборима, рећи шта мисли о нашем раду.

Замера вам се и изјава, одмах након избора, да медије треба реформисати, поготово у светлу ваше полемике са главном уредницом "Политике" Љиљаном Смајловић, и у светлу спора између Радиодифузне агенције и директора Радио-телевизије. Имате ли намеру да дисциплинујете медије?

Мислим да ће ме ускоро оптужити да намеравам да заведем ред и у Фудбалском савезу Србије и дисциплинујем фудбалере... Врло сам уздржан кад је реч о медијима, мада знам да без реформе медијског сектора не можемо реформисати друштво, баш као што се морају реформисати и многи други сектори. Подсетићу вас да сам још као министар телекомуникација започео формирање такозваних регулаторних тела, која су у крајњој линији демократске институције, али њихово данашње деловање нема никакве везе са мојим политичким намерама и ставовима.

Немам намеру да се уплићем у збивања у медијском сектору, али знам да он мора да се реформише. Ако и у будућности будемо имали медије који на насловним странама штампају најгадније псовке или фотографије раскомаданих лешева, онда нећемо имати нормално друштво, и нећемо решити своје проблеме. Међутим, нисам ја ни тужилац ни судија кад је реч о медијима – постоје институције које се тиме баве у складу са законом.

Верујем, ипак, да се већина грађана слаже са овим што сам рекао. Морамо имати нормалне медије, који штите човека, а не настоје да га униште, и који пишу истину о туђим грешкама, а не обмањују јавност ширењем гласина. Једино у том смислу сам упутио критику једном медију у коме држава има већинско власништво, тј. "Политици", али чим сам видео у ком правцу иде дискусија, повукао сам се и примио све ударце који су потом уследили. На крају, само желим да додам да мислим да држава не треба да учествује у власништву медија, јер то отвара могућност злоупотреба од стране власти. С друге стране, сама чињеница да је неки лист у приватним рукама не уклања могућност злоупотребе. Требају нам, дакле, добри и паметни власници медија, који поштују демократске принципе и грађанска права. На то сам мислио када сам поменуо реформу медија.

Након изборне победе све чешће се чују гласови да у вашој странци постоје озбиљне поделе, што је донекле у складу са традицијом ДС-а. Да ли је на помолу ново цепање странке?

Да се мало нашалим, ДС је у прошлости производио таман онолико подела у себи колико је производио добрих решења за грађане, тако да наша странка данас има не само своју политичку децу – тј. странке које су од нас настале – него и унучиће и праунучиће. Ипак, не видим могућност нових подела. Само да подсетим да сам од Главног одбора добио мандат да самостално одредим премијера и састав владе, али ипак нисам желео да то учиним без консултација са странком. Било је различитих мишљења о кандидатима, и она су примљена к знању, али на крају сам ипак ја био тај који је донео одлуку и преузео одговорност. Неки су се са том одлуком сложили, а неки нису, и ја против тога немам ништа. Битно је да смо поштовали демократску процедуру, али то што има различитих мишљења не значи да предстоје нови расколи, као што су сугерисали наслови у појединим новинама.

Ваша идеја о националном помирењу, која је касније преточена у споразум о политичком помирењу између ДС-а и СПС-а, од почетка је наилазила на жестока оспоравања. Када ће тај споразум бити потписан и шта он у ствари садржи?

Још на прошлим председничким изборима говорио сам да Србија мора да се око неких ствари договори сама са собом. Нажалост, то у протеклом периоду није учињено. Данас сам уверен да је Србији потребно национално помирење, јер овако подељена и пуна антагонизама не може да оствари стратешке циљеве које је у међувремену дефинисала. То је истовремено и вредносно и практично питање.

Зато сам, након што сам послао политичку поруку о потреби националног помирења, преузео на себе да на практичном нивоу предузнем оно што је у мојој моћи и што могу да остварим у сарадњи са нашим политичким партнером. Ја нисам држава, нисам нација, нити сам једини који има права на политичко тумачење наше стварности, па стога не могу да претендујем на то да ту идеју спроведем без укључивања читавог низа других фактора. Стога сам покренуо процес политичког помирења с нашим партнерима у влади, а који су били условно говорећи легитимни представници власти и пре и после двехиљадите године, када су створени највећи антагонизми.

Наравно да се код многих појавила оправдана бојазан да то можда значи амнестију од

злочина, али то апсолутно није амнестија. Мирећи се, ми у ствари тражимо заједничке тачке у будућности, јер ако их будемо тражили у прошлости, нема шансе да се помиримо. А свако ко је учинио криминално дело мора да одговара, и то на суду, а не пред политичким странкама.

Добро, али сама идеја помирења нужно подразумева поглед у прошлост. Око чега ви можете да се сложите са СПС-ом, с обзиром на то да су они у прошлости били носиоци репресије?

Пре свега, идеја је у томе да оставимо прошлост иза себе и да све снаге ове нације упрегнемо у суочавање са изазовима од којих зависи наша будућност. Али, кад ме већ питате, историјска анализа ће показати да ни прошлост није била једнозначна. Био сам доследан борац против политике Слободана Милошевића, и поново бих то био уколико би се деведесете године на неки начин вратиле. Међутим, такође морам да констатујем да је Милошевић подржао Венс-Овенов план, а да је тај план усвојен, рат у Босни би се завршио 1993. и не би било Сребренице. Дакле, не могу да порекнем да је то био добар потез, што ни у ком случају не значи да могу и хоћу да заборавим сва остала зла која су се десила.

Ви сте већ једном били у Сребреници, на помену жртвама геноцида. Можете ли да замислите да се на следећој комеморацији појавите у друштву са Дачићем?

Да, у будућности. Свако има право да се мења, и свако мора добити шансу за то. На томе почива цивилизација.

Један од најкрупнијих нерешених проблема је питање Косова, које је било узрок бројних спорова и у претходној влади. Поменули сте да ће ту бити неких промена.

Досадашња државна политика везана за Косово спроводиће се и убудуће, докле год буду на снази донесене резолуције. Истовремено, пред нас се постављају нови изазови: генерални секретар Уједињених нација има недвосмислену намеру да направи нову конфигурацију међународног цивилног присуства на Косову и Метохији. И поред тога што ми не прихватамо такву реконфигурацију без одлуке Савета безбедности, он ће на томе инсистирати, и за такав корак има подршку низа значајних земаља. Ми морамо да

учинимо све да до реконфигурације дође на основу резолуције Савета безбедности, и да се наш глас чује и уважи. Зато ће нам предстојећа седница Генералне скупштине УН-а бити од изузетног значаја.

Морамо да одбранимо наш национални интегритет, али водећи рачуна да истовремено не закочимо на путу у Европу и одржимо ниво сарадње са нашим стратешким партнером на питању Косова – а то је Русија – на потребном нивоу. Веома поштујем принципијелан став Русије, али то истовремено подразумева да ми морамо да уважимо неке спољнополитичке интересе Русије. То је веома сложен политички процес, а ми ћемо се трудити да наша политика према Косову не буде ригидна, него да дођемо до практичних решења, уважавајући подједнако и државни и грађански разлог.

Конкретно, хоће ли се вратити амбасадори који су повучени на консултације?

Не можемо бранити нашу политику тако што ћемо се удаљавати од света, већ само кроз дијалог, макар тај дијалог укључио и спорење. Коначну одлуку о томе када ће се амбасадори вратити донеће Министарство иностраних послова, а ја ћу сад цитирати Андрића: он на једном месту каже да у међународним односима увек постоји неко невидљиво рачуноводство. За сваки потез који учините очекујете да добијете нешто за узврат, мада та рачуница не мора увек да буде прецизно мерљива. У сваком случају, поштоваћу предлог Министарства спољних послова у вези с тим питањем.

У последње време се из Брисела и Вашингтона све чешће чује захтев да се између Београда и Приштине успостави нека врста дијалога о практичним питањима, невезано за статус. Шта мислите о тој идеји?

То је један потпуно логичан став. Подразумева се да смо дужни да решавамо практичне проблеме људи који живе на Косову и Метохији. Не можемо да доведемо себе у ситуацију – а било је тога – да ја молим монахе из косовских манастира да решавају проблеме између људи и институција које тамо постоје. То није у реду ни према тим грађанима, ни према монасима који имају своје послање. Нећете веровати, али неке дозволе и неопходна документа за живот на Косову лакше обезбеђују монаси него државни чиновници. То је неприхватљиво, и то мора да се мења.

Имамо и новоформирану српску скупштину Косова, састављену од одборника који су добили мандате на локалним изборима. Легалност тог тела је спорна не само са становишта УНМИК-а већ и у односу на Устав Србије, јер на Косову нису одржани покрајински избори. С обзиром на то, као и на чињеницу да главну реч у тој скупштини воде људи који су јавно спаљивали ваше слике и претили вам смрћу, како гледате на ово тело?

Ето, сад сам у сјајној ситуацији да браним легитимитет људи који су спаљивали моју слику и претили ми ломачом, али и то је политика... Хајде да ствари поставимо логички: легитимитет представника грађана почива на могућности демократских избора. Одзив бирача са Косова на прошлим изборима био је рекордан у односу на све досадашње изборе. Значи легитимитет није споран, а проблем је у легалитету, то јест у томе што то тело није у складу са законом. Као демократа, не могу да оспоравам легитимитет тој скупштини, мада би било идеално да је она и легална. Зато сада треба да идемо у правцу њене легализације, како год можемо.

Једноставно не могу да се противим идеји да грађани мог народа имају своје легитимне представнике. Они не могу водити политику одвојену од државне, али могу заступати интересе људи који су за њих гласали.

С друге стране, морамо водити рачуна о томе каква је улога тих институција. Ако буду личиле на српске скупштине у Хрватској и Босни, које су биле изворишта сукоба, онда се са тим апсолутно не слажем. Они треба да обезбеђују стабилна решења, и то таква која ће на крају политичког процеса довести до исхода који је добар и за српску и за албанску страну. Дакле, неопходан нам је договор о сврси и улози тих нових структура на Косову, и то такав који ће обезбедити учешће свих политичких фактора, а не само неких.

Скупштинска резолуција о Косову садржи и ставку о војној неутралности Србије, коју представници неких странака виде као забрану сваке сарадње са НАТО-ом, чак и у оквиру Партнерства за мир. Хоће ли се ту нешто мењати?

Пре свега, ми смо већ у програму ПЗМ, тако да Резолуција није зауставила развој наших односа са НАТО-ом, који је највећа светска безбедносна институција. Ми имамо различите нивое партнерских односа са том организацијом, као што их, уосталом, имају Русија, Белорусија, Казахстан и остале чланице Партнерства. Ту има још простора за

сарадњу и развој односа са НАТО-ом, и то ће се ускоро наћи на дневном реду Скупштине и Владе.

Моје мишљење је да треба да усвојимо нове споразуме, који ће обезбедити нови квалитет наших односа са НАТО-ом. У НАТО-у су данас готово све државе у региону, осим Аустрије, која је формално неутрална, и Македоније, која ће ускоро постати чланица. Не би нам се смело десити да се у блиској будућности нађемо у непријатељском окружењу. Србија је мала земља, и не може себи да дозволи да уђе у конфликт са највећом војном силом на свету.

Приоритет наше земље је чланство у Европској унији, док чланство у НАТО-у за сада није приоритет. Важно је то што чланство у ЕУ нико не условљава чланством у НАТО-у, као што је то био случај са неким другим земљама. Коначну одлуку о томе, на крају, дају грађани на референдуму.

И на крају, питање које се тиче унутрашње безбедности. Имамо новог министра полиције, ускоро ћемо имати и новог шефа Безбедносно-информативне агенције. Да ли ће кадровске промене бити праћене и структурним променама у овим ресорима, који су по општој оцени били предмет злоупотреба?

Јасно је да не можемо да реформишемо земљу ако не реформишемо сектор безбедности, који је критично важан део друштва, што важи и за цивилне и за војне структуре. Морамо да уђемо у континуалне и свеобухватне реформе које ће довести до интегрисаног система безбедности. Само на тај начин имаћемо ефикасну одбрану интегритета земље, сузбићемо организовани криминал, и спречићемо злоупотребу тајних служби у политичке сврхе. Знамо да је та структура, или боље рећи подструктура, била врло моћна у недавној прошлости. Уосталом, и сам сам био предмет њихове обраде, тако да не говорим из личног интереса, већ из искуства.

Морамо и да окончамо сарадњу са Хашким трибуналом, а то подразумева реформе служби безбедности. Значи, нико ко ради у тим службама неће моћи да каже да се нису стекли политички услови да се тај посао заврши. Охрабрује ме чињеница да је Жупљанин ухапшен у овом међупериоду, што доказује способност наше земље да спроводи законе.

Андрић, Балкан и Африка

"Ових дана интензивно читам Иву Андрића, а једна ствар коју је написао о Балкану ми често пада на памет, нарочито након недавног самита Афричке уније. Афрички лидери са којима сам тамо разговарао су сви до једног наводили једну те исту реченицу, а то је да не желе балканизацију Африке.

Е сад, Андрић каже да постоје три разлога што балканске земље никако не успевају да искораче из прошлости и уђу у друштво цивилизованих народа. Први је тај што се на Балкану не поштује човек у пуном свом достојанству, као појединац који има свој идентитет, своје проблеме и своја надања. Затим, елите које управљају нацијама су увек спремне да све нерешене проблеме пребаце на следећу генерацију, тако да се сви који се рађају на Балкану рађају са неком хипотеком коју су наследили од неспособних вођа. И трећа карактеристика Балканаца, и као појединаца и као друштва, јесте да смо увек спремни да са одушевљењем уђемо у почетну фазу неког пројекта, а да се одмах затим измакнемо и онда се појавимо као неко ко ће о том пројекту дати коначан суд. Дакле, готово никад не учествујемо у целом процесу од почетка до краја. Кад видите шта је све на овим просторима започето, а није завршено, видите колико је Андрић био у праву.

Дакле, када говорим о помирењу и тражим да превазиђемо сукобе, у ствари мислим на ове Андрићеве речи. Хајде да покушамо да поштујемо једни друге, али да то не буде празна форма, него да стварно завршимо оно што смо започели и да спроведемо оно што смо се договорили. Желим да створим такву ситуацију да кад следећи пут дођем на самит Афричке уније, од тамошњих лидера чујем да желе да се балканизују, у позитивном смислу."

Интервју водио Дејан Анастасијевић (Време)